

‘Griekenland mag geen Russisch paard van Troje worden’

Vijf jaar lang was hij de speechschrijver van Europees president Herman Van Rompuy. Vanaf volgende week gaat hij aan de slag als schrijver en columnist voor De Tijd en NRC Handelsblad. De Nederlandse publicist **Luuk van Middelaar** kreeg vanuit het centrum van de macht een uniek zicht op de bedreigingen voor ons continent. ‘We hebben al genoeg Grieks drama gezien.’

INTERVIEW
INE RENSON EN
HENK DHEEDENE

‘**N**atuurlijk stond er flinke druk op de onderhandelingen met Griekenland. Maar wegens de welhaast onwrikbare posities aan beide zijden vind ik het toch opmerkelijk dat de Europese leiders gisteren een eerste stap naar een oplossing hebben gedaan. Gelukkig hoeft niet voor elke deal de afgrond tot aan de rand te worden genaderd. We hebben afgelopen jaren genoeg Grieks drama gezien.’

Luuk van Middelaar reageert opgelucht op het nieuws dat er een deal is over Griekenland. Als geen ander weet hij wat er op het spel staat. Vijf jaar lang hield hij de pen vast van Herman Van Rompuy, de eerste voorzitter van de Europese Raad.

‘Sommige speechschrijvers worden ergens in een kelder gezet om saaie teksten op te stellen die een flauwe mengeling zijn van de gevoeligheden van alle kabinetsmedewerkers. Dat was bij Van Rompuy niet het geval. Mijn job bestond uit veel meer dan het aanbrengen van een mooie strik rond de inhoud. De functie van raadsvoorzitter was nieuw. Onze enige machtsbasis waren enkele regels in het Europees verdrag en een klein kabinet. Het woord was een belangrijk wapen om onze impact uit te bouwen.’

In zijn job als speechschrijver kwamen zijn twee passies samen: het politieke handwerk en het verwoorden van ideeën voor een groot publiek. In beide disciplines had van Middelaar flink wat ervaring. In de eerste helft van de jaren 2000 was hij beleidsmedewerker van de Nederlandse liberale partij VVD en kabinetslid van eurocommissaris Frits Bolkestein. Voor de schermen maakte hij naam als auteur van politiek-filosofische boeken en als columnist voor NRC Handelsblad. Een ‘schrijver in de politiek’, noemt hij zichzelf.

Nu Van Rompuy plaats gemaakt heeft voor de Pool Donald Tusk legt van Middelaar zich vanuit zijn standplaats Brussel weer toe op zijn tweede liefde: hij broedt op een nieuw boek en neemt volgende week de draad op als columnist voor NRC, maar ook voor de weekendkrant van De Tijd.

Op het kabinet van Van Rompuy kreeg van Middelaar een unieke inkt in de Europese politiek. De toespraken die hij schreef, reflecteren de uitdagingen waar de EU mee worstelt. Een gesprek aan de hand van zes cruciale passages.

What hurts Athens damages Amsterdam; and if Barcelona flourishes, Berlin prospers. The national and the European interest can no longer be separated; they coincide.

(Berlijn, 9 november 2010)

‘**D**oor de eurocrisis hebben we ontdekt hoezeer we met elkaar verweven zijn. Eén gebeurtenis aan de andere kant van het continent kan een impact hebben op de hele eurozone. Het kan ook u en mij in de portemonnee raken. Met de escalatie rond Griekenland hebben we dat meer dan ooit gemerkt.’

‘Je hoorde stemmen verkondigen dat een grexit beheersbaar is, dat het risico op een grote financiële en economische besmetting ingedijkt is. Vanuit welke hoek kwamen die sussende berichten? Vanuit de ministeries van Financiën. Maar de premiers zelf hoor je dat niet zeggen, omdat ze beseffen

hoeveel meer er op het spel staat. Iemand als Angela Merkel heeft daar al veel politiek krediet in geïnvesteerd. Ze redeneert niet enkel economisch maar weet heel goed wat de politieke risico's van een grexit zijn: groeiende armoede in Griekenland, instabiliteit in de hele Balkan, een ondermijning van het Europese project en dus de Frans-Duitse as, een enorme boost voor de anti-Europese bewegingen in andere landen, en de doodslag voor het imago en het gewicht van Europa in de rest van de wereld.

'Er is nu wel een voorlopig akkoord, maar om het conflict met Griekenland helemaal op te lossen heb je nog meer tijd en creativiteit nodig. Je geraakt er enkel door te praten en te overleggen. Daarbij mogen we niet uit het oog verliezen dat er een belangrijke speler is bijgekomen: Rusland. Poetin staat te springen om de Grieken los te weken uit Europa. De banden tussen de twee landen zijn sterk: de orthodoxe kerk en een gemeenschappelijk anti-Amerikanisme, dat in Athene bij extreemlinks sterk is. De Grieken zijn niet vergeten welke vuile rol de Amerikanen via de CIA gespeeld hebben in het kolonelsregime. Dat is pas enkele decennia geleden. Maar de Russen steunen ook in andere landen extremistische partijen, denk aan de lening die ze het Franse Front National gegeven hebben.'

'Waarom ze dat doen? Tegen een verenigd Europa kunnen de Russen geen vuist maken. Maar als Europa verder uiteenvalt, zijn ze wel sterker dan elk land afzonderlijk, met uitzondering van Duitsland misschien. Onderschat de Russen niet. Griekenland kan voor hen een soort paard van Troje worden. Ze hopen zo Europa uit verband te spelen. Dat tilt de onderhandelingen met Griekenland op een hoger niveau. Voor een paar miljard euro schulden laat je deze situatie niet escaleren.'

Some people think Europeans are naive, that we prefer carrots over sticks. (...) Our biggest carrot is a way of life, our biggest stick a closed door.

(München, 1 februari 2014)

'In deze toespraak hadden we het over de escalatie van de situatie in Oekraïne, net enkele weken voordat met de Russische inval op de Krim de oorlog echt zou beginnen. Het probleem is dat Vladimir Poetin door zijn gecentraliseerde macht heel snel kan schaken. We hebben dat in Europa aanvankelijk wat onderschat. Hij heeft er ook geen probleem mee zijn bevolking de prijs te laten betalen. Als onze perenboeren door de sancties die we opleggen 10 procent minder inkomsten krijgen, staat het land in rep en roer en organiseren we inzamelacties. Als Poetin zijn hele bevolking 10 procent armer maakt, komt hij daar eenvoudig mee weg.'

'Daarom moeten we voorzichtig blijven met de stokken waarmee we hem willen slaan. Neem nu de oproep om westerse wapens te leveren aan Oekraïne. Voor elke vijf tanks die wij leveren, stuurt Poetin er tien over de grens. Hij zal altijd bereid zijn ons te overtroeven. Dan krijg je een niet te stuiten escalatie. Je kan redeneren dat wij altijd zullen winnen als het tot een escalatie zou komen tussen de NAVO en Rusland. Maar vergeet niet dat het om een kernmacht gaat. En wie van ons wil er dienst nemen in het leger om voor Oekraïne te gaan vechten?'

'Op termijn moeten we tot een modus vivendi in Oekraïne komen. We moeten streven naar een onderhandelde oplossing. Je moet je eigen positie zo krachtig mogelijk maken, zeggen de voorstanders van wapenleveringen terecht. Maar het is heel gevaarlijk daar te ver in te gaan. Daarom blijf ik geloven in de Europese politiek van sancties.'

War is as old as Europe. Our continent bears the scars of spears and swords, canons and guns, trenches and tanks, and more. (...) So, where there was war, there is now peace. But another historic task now lies ahead of us: keeping peace where there is peace.

(Oslo, 10 december 2012)

BIO LUUK VAN MIDDELAAR

Politiek filosoof > Van Middelaar is een Nederlandse politiek filosoof en publicist. Hij studeerde filosofie en geschiedenis in Groningen en Parijs, en doceerde in Amsterdam. Hij is getrouwd met de kunstenaar Manon de Boer en heeft een zoon.

Auteur > Zijn eerste boek verscheen in 1999. 'Politicide' was een kritische studie van de naoorlogse Franse politieke filosofie. Tien jaar later verscheen 'De passage naar Europa', een doorwrocht werk over een halve eeuw Europese geschiedenis. Van Middelaar was van 2008 tot 2009 ook columnist bij de Nederlandse krant NRC Handelsblad. Hij kreeg meerdere prijzen voor zijn werk.

Speechschrijver > Van 2010 tot eind vorig jaar was Van Middelaar speechschrijver van Europees president Herman Van Rompuy. Eerder al werkte hij als politiek adviseur van de liberale Nederlandse Eurocommissaris Frits Bolkestein (2002-2004) en van de kamerfractie van de liberale partij VVD (2004-2006).

het dagelijkse leven trouwens echt slecht in afscheid nemen als ze na een diner of een feestje weer naar huis willen.'

'Ik vind het lichtzinnig als sommigen nu beweren dat Europa verder kan zonder die Britse lastposten. We vergeten uit hoeveel interne evenwichten de Europese constructie bestaat. Zeker voor kleine landen als Nederland en België is het belangrijk dat we niet geplet worden tussen de Fransen en de Duitsers. Bovendien zou het vertrek van het VK een amputatie van onze buitenlandse politiek zijn. De Britten zijn daar sterk in. Denk maar aan hun inlichtingendiensten. James Bond was niet voor niets een Brit.'

It is urgent for the Union not to be seen as only benefiting businesses, but also employees; not only the 'movers', but also the 'stayers'; not only those with diplomas and language skills, but all citizens.

(Aken, mei 2014, Karelsprjzrede)

'W e moeten opletten dat we geen continent van twee snelheden worden. Vanuit Brussel sturen de politici brochures rond om burgers er trots op te wijzen dat ze meer rechten krijgen: het recht elders te gaan werken, overal op reis te gaan, van de gezondheidszorg van een ander land te genieten. Veel burgers zien zulke rechten echter niet als iets positiefs, maar als een bedreiging, als toegenomen concurrentie. Zij willen niet naar een Duits ziekenhuis, maar zijn bang dat hun eigen ziekenhuis binnenkort vol Bulgaren ligt.'

'Het gevaar bestaat dat het geloof in het Europese project een kwestie van klasse wordt. Dat de verliezers van de modernisering afhaken. De Europese politici moeten daar rekening mee houden. Voor veel mensen moet een staat in de eerste plaats beschermen en zekerheid bieden. Door op meer vrijheid, meer concurrentie en liberalisering te hameren dreig je een deel van je bevolking te verliezen. De oude arbeidsdeling tussen Europa dat kansen en vrijheden biedt en de nationale overheden die voor de zekerheid zorgen, is uit het lood geraakt. Dat verklaart de opkomst van de Eurosceptische bewegingen.'

In fact this is the very first real test of solidarity in the history of the Union.

(Cernobbio, Italië, september 2012)

'M et de Griekse crisis zijn we op een kantelmoment gekomen. Het wordt cruciaal om de Noord-Europese belangen met de Zuid-Europese te blijven verzoenen. Het probleem is dat je twee totaal verschillende verhalen hebt. In het noorden hebben ze het over onverantwoorde regeringen, corruptie en bedrog. In het zuiden zien ze de noorderlingen als een gewetenloos bezettingsleger dat vanuit een harteloze financiële logica jobs afpakt en armoede creëert. Het noorden hamert op verantwoordelijkheid, het zuiden op solidariteit.'

'Het probleem is dat er in beide verhalen een blinde vlek zit. De noorderlingen vergeten dat het reddingsgeld voor Griekenland voor 90 procent diende om de eigen banken recht te houden. En de zuiderlingen willen niet zien dat de opgelegde hervormingen goeddeels onvermijdelijk waren, ook als er geen trojka was. Het is aan de Europese politici en intellectuelen om het overkoepelende verhaal te blijven vertellen. Dat doen ze te weinig. We vergeten dat samenleven een verhaal van geven en nemen is. Het nemen vinden we allemaal evident. Maar tegen het geven komt steeds meer protest. Dat is het politieke probleem van Europa.'

U leest de columns van Luuk van Middelaar **vanaf volgende zaterdag** tweewekelijks in De Tijd.

JAPANESE STUDENTE BELOOFT WERK TE ZOEKEN

En Japanse studente belooft op een bijeenkomst met 1.500 andere afgestudeerden dat ze haar uiterste best zal doen om een job te vinden. De bijeenkomsten worden gehouden om de jongeren op te peppen voor ze zich op de jobmarkt gooien.

HORECA

Suzy Bru opent brasserie in Schilde, Wout Bru in Gent

Suzy Jacobs, de ex-vrouw van kok Wout Bru (foto), opent vanavond in Schilde de nieuwe brasserie Bru by Suzy. Bru gaat er in de beginfase koken. Maar zodra de brasserie goed draait, wil Bru zich helemaal toeleggen op een nieuw gastronomisch restaurant. 'In Frankrijk was het economisch niet meer

© PHOTO NEWS

haalbaar een sterrenzaak te runnen. Ik heb die sterren dan ook teruggegeven, heel simpel,' zegt hij in Het Laatste Nieuws. 'Maar de droom van een gastronomisch restaurant heb ik niet opgeborgen. En waarom niet in België? We hebben uiteindelijk gekozen voor Gent. Daar zijn alle plannen bijna rond. Over enkele weken zal daar meer duidelijkheid over zijn, want eigenlijk hadden we al moeten beginnen met de bouwwerken. Het wordt een moderne en strakke zaak.'

Bru's ex-vrouw laat in Gazet van Antwerpen weten dat ze geen grote gastronomie meer wil. 'Ik wil iets gezellig, leuk en ik wil werken met een glimlach. Een brasserie zonder tralala.'

PHILIPPE MOUREAUX

© BELGA

Volgens gewezen PS-voorzitter Philippe Moureaux is zijn partijgenoot Elio Di Rupo bezig aan een mandaat te veel. 'Ik weet niet of het de beste beslissing was om van eerste minister weer partijvoorzitter te worden', zegt hij in L'Echo.

Ik heb ik elke dag contact met mijn spirituele voorvaders, ook al zijn ze dood.

PRINS LAURENT

© BELGA

TOERISME

Center Parcs klaargestoomd voor beursgang

Blackstone stoomt de Britse vakantieparkengroep Center Parcs klaar voor de beurs. De investeringsgroep heeft banken in de arm genomen om een beursintroduktie voor te bereiden. De timing van de operatie is nog niet bekend. De beursgang zou het Britse bedrijf waarderen op niet minder dan 2,5 miljard pond (3,4 miljard euro).

Center Parcs bestaat uit vijf recreatieparken en is sinds 2006 in handen van Blackstone. Dat legde toen 205 miljoen pond op tafel voor de overname. Het Amerikaanse investeringsfonds is geen eigenaar van de andere Europese parken van de groep. Die is ook in ons land aanwezig, met parken in Peer en Lommel.

Volgens de Britse televisiezender Sky News, die als eerste berichtte over de beursplannen, verwierp Blackstone enkele maanden geleden een overnamebod op Center Parcs van 2 miljard pond van sectorgenoot BC Partners en het Canadese pensioenfonds CPP.